

Pravicový extrémizmus v Srbsku

Autor: Maroš Sovák

Email:

Serbian right-wing extremist scene is not a homogenous entity consisting of several cooperating groups. Rather it is a heterogeneous spectrum of units that do not communicate with each other or have conflicting relations to the others. The goal of this article is to describe and briefly characterize some of the most visible right-wing extremist groups in Serbia. The article is primarily focused on the Serbian Radical Party as the most important radical right actor on Serbian political scene. There are also descriptions of other right-wing extremist movements provided in the following parts.

Politický vývoj v Srbsku, najmä v 90. rokoch 20. storočia, je viac než v ktoromkoľvek inom štáte v postkomunistickej Európe spojený s extrémnym nacionalizmom a to v jeho najhoršom možnom vyústení. Miloševićov režim pripomenul Európe praktiky, ktoré sa od pádu nacistického Nemecka v tomto regióne nevyskytli. Politickými elitami živený, masami ochotne prijímaný a dejinnou mystikou opradený militantný nacionalizmus spôsobil etnické čistenie a hromadné presuny obyvateľstva. Napriek tomu ale nemôžeme Miloševićovu stranu, ani jeho režim, spájajúci prvky socializmu a nacionalizmu, zaradiť k extrémnej pravici (Milza 2005: 445; Paxton 2007: 219). Popri ňom však v Srbsku vyrástlo niekoľko aktérov, ktorí už túto charakteristiku viac-menej s určitosťou napĺňajú. Nejedná sa pritom o jednoliaty celok navzájom spolupracujúcich subjektov, ale o značne heterogénne spektrum, ktorého jednotlivé subjekty medzi sebou nekomunikujú, prípadne sa majú medzi sebou konfliktné vzťahy. Cieľom tohto príspevku je podať popis a stručnú charakteristiku niektorých najviditeľnejších extrémne pravicových zoskupení v Srbsku. Práca je primárne zameraná na Srbskú radikálnu stranu ako výrazne najsilnejšieho extrémne pravicového subjektu na srbskej politickej scéne. Následne budú tiež spomenuté ostatné extrémistické zoskupenia.

Srbská radikálna strana

Srbská radikálna strana (Srpska radikalna stranka, SRS) je v súčasnosti hlavnou politickou stranou reprezentujúcou extrémne pravicové nálady v srbskej spoločnosti. Disponuje podporou takmer tretiny srbských voličov a je najsilnejšou politickou stranou v Srbsku.

Korene a vývoj SRS

Srbská radikální strana vznikla 23. februára 1991 zjednotením Srbského četnického hnutia vedeného Vojislavom Šešeljom a Národnej radikálnej strany, na čele s Tomislavom Nikolićom (<http://www.srs.org.yu/onama/istorija.php>). Strana od počiatku nadväzovala na četnickú tradíciu siahajúcu až do konca 19. storočia.

Četnici boli pôvodne srbské gerilové skupiny bojujúce na konci 19. storočia proti Osmanskej nadvláde. Začiatkom štyridsiatych rokov 20. storočia prebrali tento názov ozbrojené skupiny nekomunistického odboja vedené Dražom Mihajlovićom, ktoré mali výrazne nacionalistický charakter a dôsledne sa usilovali o obnovenie srbskej dominancie v Juhoslávii. Ich ozbrojené akcie smerovali nielen proti okupačným armádam (nacistického Nemecka, fašistického Talianska a ustašovského Chorvátska), ale aj proti civilnému obyvateľstvu albánskej, moslimskej a v menšej miere tiež maďarskej národnosti (Pelikán 1997: 9). Ideovo boli četnici konzervatívne a monarchisticky zameraní a mali aj veľmi blízko k fašizmu, čo neskôr vyústilo v ich odklon od antiokupačnej činnosti a orientácii na boj s komunistickými partizánmi (Malešević 2002: 196-197). Četnici sa po 45 rokoch ilegality znovu objavili na začiatku deväťdesiatych rokov 20. storočia vo vojne na území bývalej Juhoslávie v podobe polovojenských jednotiek Bieli orly a Srbské četnické hnutie vedené Vojislavom Šešeljom.

Vojislav Šešelj sa zároveň stal aj predsedom novovytvorenej Srbskej radikálnej strany. Prvýkrát kandidovala vo voľbách SRS v máji 1992, kedy sa konali voľby do Federálneho zhromaždenia. Už v týchto voľbách zaznamenala strana výrazný úspech, keď sa jej podarilo získať 30% hlasov a obsadiť tak 30 mandátov. Rovnaký počet mandátov získala SRS aj v nasledujúcich voľbách do Federálneho zhromaždenia, ktoré sa konali už v decembri roku 1992 (Goati 2000: 59). Pre reálny politický vplyv však boli podstatnejšie republikové srbské parlamentné voľby, ktoré sa, rovnako ako federálne voľby, konali v decembri roku 1992. SRS aj republikových voľbách potvrdila vysoké volebné zisky a s 22,6% hlasov obsadila 73 mandátov (Balík 2002: 413). Výrazné volebné úspechy hneď v počiatkoch existencie strany sú vysvetľované značným úbytkom hlasov, ktoré v tom období utrpela vládna Socialistická strana Srbska (SPS) Slobodana Miloševića. Práve radikalizovaní bývalí voliči SPS sa stali základom voličskej základne Srbskej radikálnej strany. Táto skutočnosť je na jednej strane prekvapivá, pretože SRS v tom čase plne podporovala Miloševića. Na druhej strane je ale znakom silnejúcej voličskej podpory radikálnejšej varianty dovtedajšej nacionalistickej vládnej politiky (Goati 2000: 97-98). V roku 1993 došlo k roztržke medzi vládnu SPS a SRS, po ktorej SRS odmietla naďalej podporovať menšinovú vládu, čo nakoniec viedlo k predčasným voľbám. V tých utrpela SRS najvýraznejšiu stratu zo všetkých politických strán, keď ich podpora klesla na 13,8%, čo znamenalo zisk 39 mandátov (Goati 2000: 111-117). V nasledujúcich parlamentných voľbách konaných v roku 1997 sa však SRS vrátila na pozície z roku 1992 a získala 28,1% hlasov a 82 mandátov (Balík 2002: 413). Úspech vo voľbách je pripisovaný trvalej obhajobe myšlienky Veľkého Srbska, na ktorú ostatné politické strany rezignovali, nepriaznivej ekonomickej a sociálnej situácii, ale taktiež zhoršujúcej sa politickej situácii v Kosove. Opäť sa prejavil prechod voličov od SPS po tom, čo vládna strana nedokázala riešiť katastrofálnu ekonomickú situáciu a navyše zlyhala aj pri obrane národných záujmov v zahraničnej politike, keď súhlasila s podmienkami Daytonskej mierovej zmluvy (Goati 2000: 127-131). V roku 1998 vstúpila SRS po dlhšej dobe do vlády spolu s SPS. Už v tom istom roku však vystúpila, ale v roku 1999 sa znova vrátila a vydržala tam až do pádu vlády v roku 2000. Vo voľbách v roku 2000 nastal opätovný prepád, keď SRS získala len 8,6% hlasov a 23 mandátov (Balík 2002: 413). Už v nasledujúcich voľbách v roku 2003 však SRS opäť uspela a so ziskom 27,7% hlasov a 82 mandátov sa stala najsilnejšou srbskou politickou stranou. V posledných srbských parlamentných voľbách SRS opäť zvíťazila, keď získala 28,7% hlasov a 81 mandátov (CeSID 2007). Od roku 2000 je však dlhodobo v opozícii. Po tom čo sa Vojislav Šešelj vzdal Medzinárodnému

trestnému tribunálu pre bývalú Juhosláviu sa lídrom strany stal Tomislav Nikolić, hoci Šešelj ostáva jej predsedom.

Vojislav Šešelj (bližšie <http://www.vojislavseselj.org.yu/bio.php>).

Vojislav Šešelj je zakladateľom a po celú dobu existencie aj predsedom SRS a výraznou postavou srbskej ultranacionalistickej scény.

Šešelj sa narodil 11. októbra 1954 v Sarajeve. Vyštudoval právo na Sarajevskej univerzite, kde v roku 1979 získal doktorát, jeho dizertačná práca niesla názov „Politická podstata militarizmu a fašizmu“. Do politiky vstúpil začiatkom osemdesiatych rokov ako odporca komunistického režimu a vedenia vtedajšej Socialistickej republiky Bosna a Hercegovina. Za svoje „anarcholiberalistické a nacionalistické pozície“ a „kontrarevolučnú činnosť“ bol v roku 1984 (9. júla) odsúdený na osem rokov väzenia. Neskôr mu bol ale trest znížený na štyri roky. Po návrate z väzenia sa presunul do Belehradu, kde sa venoval písaniu a vydávaniu kníh. V roku 1989 absolvoval Šešelj prednáškové turné po krajinách západnej Európy a Severnej Ameriky. V Spojených štátoch sa stretol s Momčilom Đujićom, ktorý mu udelil titul vojvodu srbských četnikov.

V roku 1990 založil Srbské slobodné hnutie, z ktorého po zjednotení so Srbskou národnou obnovou vzniklo Srbské hnutie obnovy. Po nezhodách s vedením z hnutia odišiel a založil Srbské četnické hnutie, ktoré ale režim odmietol zaregistrovať kvôli urážlivému názvu. V tom istom roku bol ešte raz uväznený a prakticky z väzenia aj prvýkrát kandidoval v srbských prezidentských voľbách, kde získal takmer stotisíc hlasov, čo je ním samým považované za veľký úspech.

V roku 1991 potom zakladá Srbskú radikálnu stranu, na ktorej čele stojí dodnes. V tomto období založil Šešelj aj niekoľko polovojenských jednotiek, najznámejšou z nich boli pravdepodobne Bieli orly, ktorí boli zodpovední za množstvo vojnových zločinov páchaných na nesrbskom obyvateľstve počas vojny v Chorvátsku a v Bosne a Hercegovine. Obvineniam z týchto zločinov (celkom 15 bodov) čelí dnes Šešelj pred Medzinárodným trestným tribunálom pre bývalú Juhosláviu (ICTY) (The charges against Vojislav Seselj 2003). Tretíkrát bol Šešelj uväznený v roku 1994, opäť pre nezhody s režimom, tentoraz však s politikou Slobodana Miloševića.

V roku 1997 kandidoval Šešelj opäť na post srbského prezidenta. V prvom kole voľby sa Šešeljovi podarilo získať 27,3% hlasov, čo znamenalo jeho postup do druhého kola, v ktorom dokázal zvíťaziť nad protikandidátom Zoranom Lilićom. Voľby však boli vyhlásené za neplatné, pretože volebná účasť nepresiahla požadovanú 50% hranicu. V nových voľbách konaných o dva mesiace neskôr sa Šešeljovi opäť podarilo postúpiť do druhého kola, v ktorom ale zvíťazil Milan Milutinović (Goati 2000: 131-135).

V rokoch 1998 až 2000 bol členom Miloševićovej vlády. V roku 2002 sa znovu pokúsil o zvolenie na post prezidenta, ale skončil až tretí. Následne sa v roku 2003 dobrovoľne vzdal ICTY a od vtedy je vo väzbe v Haagu (Profile: Vojislav Seselj 2006). Napriek väzbe ostáva Vojislav Šešelj stále na čele SRS, za ktorú kandidoval aj v parlamentných voľbách 2007. Postava Vojislava Šešelja sa postupne stala symbolom a martýrom srbských ultranacionalistov a vysokú podporu si zachováva aj medzi radovým srbským obyvateľstvom.

Program a charakteristika SRS

Srbská radikálna strana sa snaží samú seba prezentovať ako umiernené pravicovú stranu, ktorá háji

záujmy srbského národa. Oficiální politický program SRS sa zameriava na riešenie aktuálnych sociálno-ekonomických problémov Srbska ako boj s korupciou a kriminalitou, rozvoj priemyslu a poľnohospodárstva, boj s nezamestnanosťou, reforma penzijného systému, lacné a kvalitné zdravotníctvo a tiež zabezpečenie rovných šancí pre mladých ľudí (<http://www.srs.org.yu/onama/program.php>).

Ekonomický program SRS sa počas existencie strany príliš nezmenil, javí výrazné známky populizmu a objavujú sa v ňom isté nezrovnalosti. Na jednej strane deklaruje SRS podporu slobodnému podnikaniu a plnej privatizácii výrobných prostriedkov. Na druhej strane však presadzuje redistributívnu úlohu štátu v ekonomike, výrazné zvyšovanie minimálnej mzdy, rovnaké dôchodky pre všetkých, bezplatné školstvo a podobne, čím sa výrazne približuje ľavicovým stranám (Goati 2000: 74).

Charakter reálnej politiky a cieľov presadzovaných Srbskou radikálnou stranou však jasne dokazujú príslušnosť strany k extrémne pravicovým subjektom. Jedná sa najmä o extrémny nacionalizmus, izolacionizmus a zo začiatku aj výrazný antikomunizmus (Stojiljković 2006: 192).

Extrémny nacionalizmus je inherentnou súčasťou politiky SRS a jej najpodstatnejším prvkom, na ktorom strana prakticky postavila celú svoju existenciu. Tento fakt sa prejavil už nadviazaním na četnickú tradíciu pri založení strany.

Najdôležitejším dlhodobým cieľom, ktorý Srbská radikálna strana sleduje je vytvorenie Veľkého Srbska, to znamená spojiť všetky Srbmi obývané oblasti bývalej Juhoslávie do jedného štátneho celku. Táto požiadavka sa objavila v programe počas vojny, kedy žiadali zvrchovanosť etnických, nie regionálnych hraníc a pripojenie Čiernej Hory, srbskej Bosny, srbskej Hercegoviny, srbského Dubrovníka, srbskej Dalmácie, srbskej Liky, srbského Kordunu, srbskej Banoviny, srbskej Slavónie, srbského Západného Sremu, srbskej Baranjej a srbského Macedónska k centrálnemu Srbsku (Goati 2000: 72; Stojiljković 2006: 194). S politikou Veľkého Srbska súvisí aj postoj ku kosovskej otázke, kde SRS veľmi razantne odmieta akékoľvek kroky vedúce k posilneniu autonómie, prípadne k nezávislosti Kosova. Oficiálne stanovisko strany k tejto otázke je, že SRS bude vždy považovať Kosovo a Metohiju za súčasť srbského teritória (Serbia will always treat Kosovo as its own territory, SRS 2007).

SRS sa zasadzuje za vytvorenie celistvého a jednotného srbského etnického, štátneho a kultúrneho priestoru. Trvá na kontinuite Republiky Srbskej Krajiny, udržaniu bližších vzťahov s Republikou Srbskou a príprave na definitívne zjednotenie s týmto západným srbským územím. Logicky sa taktiež veľmi kriticky stavali k odtrhnutiu Čiernej Hory od Srbska. SRS sa ďalej zaväzuje bojovať proti ničeniu srbského národného života a tiež proti „vykonštruovaným obvineniam a klamstvám o potenciálnej vine za konflikt na území bývalej Juhoslávie“ (Stojiljković 2006: 194). Odmietanie viny za spôsobenie vojny v Chorvátsku a v Bosne a Hercegovine je prejavom viktimizmu ako ďalšieho charakteristického znaku nacionalizmu SRS. Stavanie sa do pozície obeť je typické pre celý srbský národ, ale taktiež aj pre ostatné balkánske národy.

Ďalším typickým znakom nacionalizmu, opäť nielen SRS, ale v podstate celej srbskej spoločnosti je úzka spätosť s pravoslávím a pravoslávnu cirkvou. Pravoslávna viera je dôležitým zdrojom identity srbského národa, ktorá ich odlišuje od katolíckych Chorvátov a Slovincov, prípadne od moslimských Bosniakov a je tiež zdrojom ich národného sebavedomia.

Izolacionizmus SRS sa prejavuje najmä v oblasti zahraničnej politiky strany a je prítomný v podobe silného antiglobalizmu a antiamerikanizmu. Antiglobalizmus SRS je ideologickým projektom Vojislava Šešelja a je zameraný na kritiku súčasného usporiadania sveta a najmä zahraničnej politiky Spojených štátov amerických. Situáciu, v ktorom sa súčasný svet nachádza nazýva Šešelj „Novým svetovým poriadkom“. Ten bol vyhlásený zločinným aktom americkej invázie do Iraku v roku 1991, počas pôsobenia prezidenta Georga Busha seniora. Vojna v Perzskom zálive bola spôsobom, ktorým

dali Spojené štáty americké najavo svoju univerzálnu politickú, ekonomickú a vojenskú hegemoniu, po ukončení bipolárneho rozdelenia sveta trvajúceho od konca druhej svetovej vojny po pád Sovietskeho zväzu (Šešelj 2007a). Existencia ľudstva je podľa Šešelja zneistená sebeckými záujmami hlavného stroju priemyselneho a technologického pokroku, ktorého výsledky sú premieňané v prostriedky dominancie a ničenia kolektívneho vedomia národov a autochtónnych kultúr. Po stáročia uchovávané hodnoty sú zvonku umelo a brutálne ohrozované a popierané. Dnes už neexistujú žiadne trvalé pravidlá, jediným takýmto stabilným a trvalým pravidlom je poslušnosť voči vedúcej nepopierateľnej vôli, pričom technológia sa stala prostriedkom zotročovania ľudí, namiesto toho, aby im dala slobodu. Tým, že civilizácia nového svetového poriadku ničí svoje kultúrne dedičstvo, si však pripravuje vlastný úpadok, pretože ničí aj inteligenciu, estetiku a morálku (Šešelj 2007a). Srbská radikálna strana tiež vyjadrila verejnú podporu režimu Saddáma Husajna, ktorého označili za obrancu sveta pred globalizáciou a ničéním národov. SRS však principiálne neodmieta spájanie národov. Podporuje spoluprácu rôznych rás, národov, kultúr a náboženstiev, nesmie však byť ohrozené kolektívne povedomie národa, ktoré je zárukou zachovania slobody ľudí (Šešelj 2007b). Koncept Nového svetového poriadku poukazuje na reakčný charakter SRS, ktorá sa v tomto smere profiluje ako antimodernistická, izolacionistická strana vyznačujúca sa sentimentálnosťou k „starým dobrým“ hodnotám a poriadkom. Tento koncept sa tiež v modifikovanej podobe objavuje aj u niektorých iných extrémne pravicových zoskupení v Srbsku.

Antikomunizmus SRS bol viditeľný najmä v počiatkoch existencie strany a rovnako ako extrémny nacionalizmus vychádzal z četnickej tradície. Postupne však strana zľavila z vyhranených antiľavičiarских pozícií, čo jej umožnilo podieľať sa na vláde s Miloševićovými socialistami.

Ďalšie srbské ultrapravicové subjekty

Okrem Srbskej radikálnej strany pôsobí v Srbsku ešte niekoľko extrémne pravicových zoskupení. Spravidla sú to buď konzervatívne monarchistické subjekty vychádzajúce z četnikov alebo „klasické“ neonacistické organizácie kopírujúce zoskupenia tohto druhu v západnej Európe. V oblasti Vojvodiny pôsobí tiež niekoľko maďarských organizácií sledujúcich obnovenie niekdajšieho Uhorska. Zo srbských organizácií môžeme za významnejšie považovať zoskupenia: Strana srbskej jednoty, Obraz, Blood and Honour Serbia, Nacionalni stroj a Racionalisti Srbije.

Strana srbskej jednoty

Strana srbskej jednoty (Stranka srpskog jedinstva, SSJ) bola založená Željkom „Arkanom“ Ražnatovićom v roku 1993 ako ad hoc platforma pred vtedajšími parlamentnými voľbami, ktorá sa snažila vyťažiť čo najviac hlasov z rozkolu Šešelja a Miloševića. Napriek masívnej predvolebnej kampani, financovanej Ražnatovićom sa SSJ nepodarilo vo voľbách uspieť a strana nezískala ani jeden mandát. Programovo sa v tej dobe SSJ profilovala ako prorežimná, ultranacionalistická strana s veľkosrbským zameraním (Vasić 2000). Strana pôsobila značne kontroverzným dojmom, najmä vďaka samotnej osobe zakladateľa. Željko Ražnatović bol medzinárodne známy zločinec, ktorí bol v 70. rokoch hľadaný a niekoľkokrát aj trestaný v mnohých krajinách západnej Európy, kam emigroval, pričom ale z väzenia sa mu väčšinou podarilo ujsť. Začiatkom 80. rokov sa vrátil do Juhoslávie, kde pokračoval v kriminálnych aktivitách a začal tiež podnikať. Po vypuknutí konfliktu v Chorvátsku a v Bosne a Hercegovine vytvoril polovojenskú formáciu Srbská dobrovoľnícka garda, známa tiež ako

Arkanove tigre, ktorá pozostávala z fanúšikov futbalového klubu Červená hviezda Belehrad a bola zodpovedná za mnohé vojnové zločiny (Milza 2005: 446). Za tieto zločiny bola neskôr proti Ražnatovičovi vznesená obžaloba pred ICTY v Haagu. Ražnatović bol nakoniec zavraždený v januári roku 2000 (<http://www.moljac.hr/biografije/raznatovic.htm>). Paradoxne, v decembri 2000, po smrti Ražnatoviča, sa SSJ v koalícii s ďalšími tromi stranami (Strana srbského pokroku, Zjednotená strana dôchodcov a Roľnícka strana Srbska) podarilo uspieť v parlamentných voľbách a so ziskom 5,3% hlasov obsadila 14 mandátov. Strana zároveň pod vedením nového predsedu Borislava Peleviča zrevidovala svoju extrémistickú orientáciu a niektorí autori ju dnes radia k socialistickým stranám (Balík 2002: 407). V ďalších voľbách sa strane nepodarilo uspieť a v roku 2007 už ani nekandidovala do parlamentných volieb. Strana srbskej jednoty teda zostáva marginálnym subjektom, ktorého zaradenie k extrémnej pravici je navyše v súčasnosti značne problematické.

Obraz

Obraz (Otačastveni pokret Obraz, ďalej „Obraz“) je fundamentalistické pravoslávne hnutie snažiace sa pôsobiť ako alternatíva bežným srbským politickým stranám. Hnutie založil Nebojša Krstić v roku 1993, v rokoch 1995 a 1996 vydával v spolupráci s niekoľkými mníchmi a kňazmi rovnomený ortodoxný časopis. Od prelomu rokov 1997 a 1998 sa hnutie primárne zameriava na politické aktivity (pozri <http://rus-obraz.org/?q=node/1>). Jeho program sa vyznačuje silným tradicionalizmom a dôrazom na základné hodnoty pravoslávia. Obraz je výrazne nacionalistický, veľkosrbský a objavujú sa u neho tiež prvky xenofóbie a rasizmu. Hlavným cieľom hnutia je vybudovať „silný srbský národný štát, kde by Srbi neboli chudobní a opovrhovaní, ale rešpektovaní domáci páni“. Ich politika je založená na štyroch základných princípoch: milovať Boha a otčinu, srbské Srbsko, hospodárnosť a hrdinské ozbrojené sily (bližšie <http://www.srb-obraz.org/>). Hnutie tiež odmieta účasť na parlamentných voľbách, čo dotvára jeho celkový antisystémový charakter. Podľa ich vlastných zdrojov má Obraz niekoľko tisíc členov a pôsobí vo všetkých Srbsmi obývaných oblastiach bývalej Juhoslávie a tiež v niektorých srbských komunitách v zahraničí (napr. v Rumunsku). Od roku 2003 existuje odnož Obrazu aj v Ruskej federácii (<http://rus-obraz.org/>).

Blood and Honour Serbia

Blood and Honour Serbia (Krv i Čast Srbija, ďalej „B&H Serbia“), srbská pobočka medzinárodnej neonacistickej siete vznikla v roku 1995. Podľa ich vlastných slov prešli dvoma vývojovými fázami. Prvou fázou je obdobie od roku 1997, kedy sa B&H Serbia rozvinula do podoby pevnejšej organizácie s oficiálnym členstvom, štruktúrou a vnútornými pravidlami. Druhá fáza trvá od roku 1999, od kedy sa B&H Serbia zameriava primárne na politické aktivity a nie len na organizovanie kultúrnych akcií. B&H Serbia, podobne ako Srbská radikálna strana, pracuje s konceptom Nového svetového poriadku. Na rozdiel od SRS však Blood and Honour chápe Nový svetový poriadok ako prostriedok židov na „zničenie bielej rasovej identity a árijskej kultúry“ (bližšie <http://www.bhserbia.org/intro.htm>). Srbská pobočka B&H vydáva časopis Krv a tiež neoficiálny magazín Combat 18 pod názvom Nový signál.

Nacionalni stroj

Nacionalni stroj (NS) je srbské zoskupenie, ktoré samé seba označuje ako politickú organizáciu propagandisticko-vzdelávacieho charakteru, ktorá bojuje za národnú slobodu, sociálnu pravdu a rasovú identitu. Do pozornosti širšej verejnosti sa NS dostal v novembri roku 2005, kedy jeho členovia zaútočili na protifašisticky zameranú besedu na pôde Filozofickej fakulty v Novom Sade (Svastika u kljunu obesnih dvoglavih orlića 2005). Po tomto incidente bolo 15 členov NS zatknutých a v súčasnosti je otázne, či zoskupenie naďalej vyvíja aktívnu činnosť.

Rasonalisti Srbije

Rasonalisti Srbije je hnutie založené na koncepte rasonalizmu – rasového nacionalizmu. Jedná sa v podstate o neonacistické hnutie, ktorého hlavným cieľom je rasovo nacionalistická revolúcia. Hnutie je silne antisemitské, antimaterialistické a na rozdiel od väčšiny ostatných srbských ultrapravicových zoskupení sa vyznačuje tiež paganizmom a odkazmi na slovanskú mytológiu. Rasonalisti kladú vo svojom programe tiež dôraz na ochranu prírody, pretože „len v zdravom a čistom okolí môže existovať zdravý a čistý národ“ a sami seba označujú za esenciálne ekologické hnutie (bližšie <http://www.rasonalisti.net/>).

Okrem týchto spomínaných organizácií pôsobia na území Srbska ešte niekoľko menších zoskupení (napr. Srbský oslobodenecký front, Svätý Justín filozof) a tiež niekoľko četnických hnutí, z ktorých mnohé pôsobia v širšom regióne bývalej Juhoslávie, najmä v Srbmi obývaných oblastiach Bosny a Hercegoviny a Chorvátska.

Záver

V závere môžeme skonštatovať, že srbské extrémne pravicová scéna ma jedného dominantného aktéra – Srbskú radikálnu stranu, ktorá sa si dlhodobo udržuje volebnú podporu takmer tretiny srbských občanov. Nezvyklo vysoká podpora ultrapravice v Srbsku je dokladom historicky podmieneného vysokého vplyvu nacionalizmu v srbskej spoločnosti, ale taktiež katastrofálnej ekonomickej a sociálnej situácie v krajine a celkovej nekonsolidovanosti srbskej demokracie. Okrem SRS však v Srbsku pôsobia aj niekoľko menších ultrapravicových organizácií vychádzajúcich z konzervatívneho pravoslávneho tradicionalizmu ako Obraz a četnické hnutia a taktiež niekoľko neonacistických zoskupení ako Blood and Honour Serbia, Nacionalni stroj a Rasonalisti Srbije.

Zoznam použitých zdrojov

Knižné publikácie:

- Balík, S. 2002. „Republika Srbsko“. In: Fiala, P. – Holzer, J. – Strmiska, M. a kol.: Politické strany ve střední a východní Evropě. Brno: IIPS.

- Goati, V. 2000. Elections in FRY from 1990 to 1998. Will of People or Electoral Manipulation. Beograd: CeSID.

- Malešević, S. 2002. Ideology, Legitimacy and the New State. Yugoslavia, Serbia and Croatia. London: Frank Cass Publishers.

- Milza, P. 2005. Evropa v černých košilích. Praha: Themis.

- Paxton, R. 2007. Anatomie fašismu. Praha: Nakladatelství Lidové noviny.

- Pelikán, J. 1997: Národnostní otázka ve Svazové republice Jugoslávii. Geneze, vývoj, perspektivy. Praha: Karolinum.

- Stojiljković, Z. 2006. Partijski sistem Srbije. Beograd: Službeni glasnik.

Internetové zdroje:

- Biografija prof. Dr. Vojislava Šešelja. Dostupné z WWW: <http://www.vojislavseselj.org.yu/bio.php>, overené ku dňu 29.6.2007.

- Blood and Honour Serbia. Dostupné z WWW: <http://www.bhserbia.org>, overené ku dňu 29.6.2007.

- CeSID 2007. Dostupné z WWW: http://www.cesid.org/rezultati/sr_jan_2007/index.jsp, overené ku

dňu 29.6.2007.

- Obraz. Dostupné z WWW: <http://www.srb-obraz.org>, overené ku dňu 29.6.2007.
- Profile: Vojislav Seselj 2006. Dostupné z WWW: <http://news.bbc.co.uk/2/hi/europe/2317765.stm>, overené ku dňu 29.6.2007.
- Rasonalisti Serbije. Dostupné z WWW: <http://www.rasonalisti.net>, overené ku dňu 29.6.2007.
- Russkij Obraz. Dostupné z WWW: <http://rus-obraz.org/>, overené ku dňu 29.6.2007.
- Serbia will always treat Kosovo as its own territory, SRS 2007. Dostupné z WWW: <http://www.tanjug.co.yu/news.aspx?rbx=3&rbxn=Political%20parties>, overené ku dňu 30.4.2007.
- Srbská radikálna strana. Dostupné z WWW: <http://www.srs.org.yu>, overené ku dňu 29.6.2007.
- Svastika u kljunu obesnih dvoglavih orlića 2005. Dostupné z WWW: <http://www.dnevnik.co.yu/modules.php?name=News&file=article&sid=4869>, overené ku dňu 29.6.2007.
- Šešelj, V. 2007a. Ideological concept and theoretical paradigm of globalism as a new world order. Dostupné z WWW: <http://www.antiglobalizam.com/?lang=eng&str=koncept/1>, overené ku dňu 29.6.2007.